

**S t r a t e g i a R o z w i ą z y w a n i a
P r o b l e m ó w S p o ł e c z n y c h
w G m i n i e D y w i t y
n a l a t a 2 0 0 7 – 2 0 1 5**

Zespół opracowujący:

Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dywitach:

1. Teresa Cejmer
2. Anna Kuźmińska
3. Irena Cabel

Dywity 2007

Spis treści:		
Wstęp		str. 5
Rozdział I		
	Charakterystyka gminy Dywity	str. 6
	1.1. Struktura demograficzna	str. 7
	1.2. Rynek pracy w gminie Dywity	str. 9
	1.3. Oświata i edukacja na terenie gminy Dywity	str. 10
	1.4. Kultura i sport w gminie Dywity	str. 12
Rozdział II		
	Mapa problemów społecznych gminy Dywity	str. 14
Rozdział III	Pomoc społeczna w gminie Dywity - informacje dotyczące osób korzystających z pomocy	str. 15
Część II	Strategia rozwiązywania problemów pomocy społecznej	
Rozdział I		
	Pomoc na rzecz rodzin i środowisk dotkniętych bezrobociem	str. 16
	1. Definicja bezrobocia	str. 17
	2. Przyczyny bezrobocia na terenie gminy	str. 17
	3. Skutki pozostawania bez pracy	str. 18
	4. Strategia pomocy	
	4.1. Cel strategiczny	str. 21
	4.2. Podstawowe założenia strategii	str. 21
	4.3 Kierunki działania	str. 21
	5. Podmioty realizacji strategii	str. 23
	6. Mierniki i źródło mierników działania	
Rozdział II		
	Pomoc na rzecz osób bezdomnych	
	1. Definicja bezdomności	str. 24
	2. Bezdomni na terenie gminy	str. 24
	3. Strategia pomocy	
	3.1 Cel strategiczny	str. 24
	3.2 Kierunki działania	str. 24
Rozdział III		
	Pomoc na rzecz rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi	str. 26
	1. Społeczne skutki bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	str. 26
	2. Strategia pomocy	str. 28
	2.1 Cel strategiczny	str. 28
	2.2 Kierunki pomocy	str. 28
	3. Podmioty realizacji strategii	str. 29
	4. Mierniki i źródło mierników działania	str. 30
Rozdział IV		
	Pomoc na rzecz osób z problemem alkoholowym	str. 30
	1. Pojęcie alkoholizmu	str. 30
	2. Społeczne skutki nadużywania alkoholu	str. 30
	3. Problem nadużywania alkoholu przez podopiecznych GOPS	str. 31

4. Strategia pomocy	
4.1 Cel strategiczny	str. 32
4.2 Aktualne działania skierowane na pomoc rodzinom z problemem alkoholowym	str. 32
4.3. Kierunki działania	str. 32
5. Podmioty w realizacji strategii	str. 32
6. Mierniki i źródło mierników działania	str. 33
Rozdział V	
Pomoc osobom starszym	str. 33
1. Wprowadzenie w problematykę starości	str. 33
2. Strategia pomocy	
2.1 Cel strategiczny	str. 34
2.2 Kierunki pomocy	str. 34
3. Podmioty w realizacji strategii	str. 34
4. Mierniki i źródło mierników działania	
Rozdział VI	
Pomoc na rzecz osób niepełnosprawnych	str. 35
1. Wprowadzenie w problematykę niepełnosprawności	str. 35
2. Społeczne skutki niepełnosprawności	str. 35
3. Sytuacja osób niepełnosprawnych na terenie gminy	str. 36
4. Strategia pomocy	
4.1 Cel strategiczny	str. 37
4.2 Kierunki pomocy	str. 37
5. Podmioty w realizacji strategii	str. 38
6. Mierniki i źródło mierników działania	str. 38
Rozdział VII	
Monitoring strategii	str. 38
Rozdział VIII	
Źródła finansowania	str. 39
Spis tabel i rycin	str. 41
Załączniki	

Wstęp

Zmiany gospodarcze i społeczne zapoczątkowane w 1989 roku spowodowały również w Gminie Dywity zauważalne rozwarstwienie społeczeństwa i zubożenie części mieszkańców gminy.

Dotychczasowe działania polegające na przyznawaniu wsparcia materialnego, stały się w tych okolicznościach niewystarczające, dlatego też trzeba poszukiwać nowych narzędzi pomocy. Ażeby sprostać tym zadaniom trzeba efektywniej monitorować zachodzące w gminie procesy społeczne i umiejętnie ingerować w różnorodne formy patologii społecznej.

Założeniem ustawy o pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, które nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. W związku z tym pracownik socjalny w Polsce powinien stać się diagnostą i profilaktykiem lokalnych problemów społecznych oraz animatorem środowiskowych, samopomocowych przedsięwzięć na rzecz rozwiązywania tych problemów.

Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku zobowiązała gminy do opracowania i realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Diagnoza problemów społecznych gminy Dywity została opracowana w oparciu o dane będące w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dywitach uzyskane w toku bieżącej działalności, dane uzyskane z Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego w Olsztynie, Urzędu Pracy Powiatu Olsztyńskiego, Urzędu Gminy w Dywitach oraz instytucji i organizacji współpracujących z Ośrodkiem.

Opracowana strategia obejmuje diagnozę i wskazuje cele w zakresie polityki społecznej gminy, wykorzystuje posiadane zasoby i środki finansowe lokalnego samorządu oraz środki finansowe możliwe do pozyskania z Unii Europejskiej.

Warunkiem skuteczności polityki w zakresie pomocy społecznej realizowanej na terenie Gminy jest wykorzystanie w maksymalny sposób zasobów lokalnych, w szczególności instytucji współpracujących z Ośrodkiem. Celem niniejszej strategii jest minimalizowanie negatywnych zjawisk społecznych, integracja lokalnej społeczności, a przede wszystkim przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, marginalizacji i dyskryminacji.

Strategia ta jest ukierunkowana na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w gminie oraz takimi instytucjami jak oświatowe, służby zdrowia, sądownictwa. Strategia jest dokumentem otwartym, podlegającym ewaluacji i monitoringowi.

Dokument ten stanowi informację dla organów gminy o występujących problemach społecznych oraz deficytach w tym zakresie. Winien wskazywać priorytety i właściwy podział środków budżetowych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej.

I. Charakterystyka gminy Dywity.

Gmina Dywity wchodzi w skład powiatu ziemskiego – Olsztyn. Sąsiaduje z:

- gminą Jonkowo
- gminą Świątki
- gminą Dobre Miasto
- gmina Jeziorany,
- gminą Barczewo,
- miastem Olsztyn

Gmina Dywity położona jest w bezpośrednim sąsiedztwie Olsztyna, administracyjnym centrum województwa warmińsko-mazurskiego. Przebiega przez nią droga krajowa nr 51 łącząca Olsztyn z obwodem kaliningradzkim. Siedzibą władz administracyjnych są Dywity, miejscowość położona w odległości 6 km od centrum Olsztyna.

Cały teren gminy jest zróżnicowany wysokościowo o krajobrazie typowym dla obszaru polodowcowego. Sieć osadniczą na terenie gminy tworzą zarówno wykształcone skupiska istniejące, różnej wielkości wsie przeważnie w formie “ulicówek”, jak również znaczna ilość rozrzuconych, pojedynczych gospodarstw rolnych, pokrywających teren gminy w sposób równomierny. Odstępstwo od tej zasady stanowi południowa część gminy granicząca z m. Olsztynem, która posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę techniczną, co sprzyja szybkiemu rozwojowi jednorodzinne budownictwa mieszkaniowego, a towarzyszy temu szybki rozwój handlu i usług.

Gmina Dywity zajmuje powierzchnię 165,08 km², w tym:

- * Użytki rolne 60,48%
- * Lasy 25,47%
- * Wody 2,07%
- * Nieużytki 4,74%
- * Tereny zabudowane 2,26%

Struktura jednostki administracyjnej

Gmina Dywity składa się z dziewiętnastu sołectw zbliżonych pod względem powierzchni, chociaż posiadających różną ilość mieszkańców. Są to:

- * Brąswałd
- * Bukwałd
- * Barkweda
- * Dąbrówka Wielka
- * Frączki
- * Gady
- * Gradki
- * Kieźliny
- * Nowe Włóki
- * Ługwałd
- * Redykajny
- * Rozgity
- * Różnowo
- * Sętal
- * Spręcowo
- * Słupy
- * Tuławki
- Zalbki
- Dywity

Jak wynika z posiadanych danych rady sołectwie podejmują próby przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom społecznym, współpracują z samorządem gminy, szkołami, organizują imprezy okolicznościowe (Dni Rodziny, Dzień Dziecka itp.), które mają na celu integrowanie społeczności lokalnej a także dostarczania alternatywnych form spędzania wolnego czasu.

1.1. Struktura demograficzna

Gmina Dywity jest gminą wiejską liczącą 9346 mieszkańców (stan na dzień 31 grudnia 2006r. – faktyczne miejsce zamieszkania – dane GUS). Struktura wiekowa ludności dowodzi, że jest to gmina ludzi młodych:

- w wieku przedprodukcyjnym jest 2.262 osób,
- w wieku produkcyjnym – 6.283 osób,
- w wieku poprodukcyjnym – 901 osób (dane GUS).

Obecnie średnia gęstość zaludnienia Gminy wynosi 58 osób na 1 km². Liczba ludności Gminy od roku 2000 rośnie systematycznie.

Tabela 1. Rozwój ludności Gminy w latach 2001-2005

LATA	LICZBA LUDNOŚCI
2000	7760
2001	7823
2002	8056
2003	8344
2004	8689
2005	9064

Źródło: GUS

Tabela 2. Ludność gminy Dywity z uwagi na wiek i płeć

Dywity/ lata	Ogółem	Mężczyźni			Kobiety		
		grupa wiekowa			grupa wiekowa		
		0-19	20-64	65 i więcej	0-19	20-60	61 i więcej
2000	7760	1208	2377	246	1234	2196	499
2001	7823	1179	2425	256	1196	2261	506
2002	8056	1183	2549	248	1172	2380	524
2003	8344	1162	2689	257	1160	2549	527
2004	8689	1180	2830	279	1163	2695	542
2005	9064	1219	2980	286	1192	2821	566

Źródło: GUS

Tabela 3. Struktura ludności gminy Dywity w roku 2006

ROK	OGÓŁEM (faktyczne miejsce zamieszkania na dzień 31.12.2006r.)	WIEK		
		przedprodukcyjny (17 i mniej lat)	produkcyjny	poprodukcyjny
2006	9.346	2.162	6.283	901

Źródło: GUS

Wskaźnik obciążenia demograficznego:

- ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym – 48,8,
- ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym – 41,7,
- ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym – 14,3

Udział ludności wg. ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem:

- w wieku przedprodukcyjnym – 23,1%

- w wieku produkcyjnym – 67,2%
- w wieku poprodukcyjnym – 9,7%

Na zjawiska demograficzne zachodzące w gminie Dywity wpływa w sposób dominujący aglomeracja olsztyńska. Zauważalny jest wzrost znaczenia Gminy, jako gminy wiejskiej położonej w bezpośredniej otulinie miasta Olsztyna, ponieważ zaczyna ona przejmować funkcje przedmieścia.

Obecna struktura wieku ludności będzie miała zasadniczy wpływ na przebieg procesów demograficznych w perspektywie. Niekorzystna struktura wyrażająca się niskim udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym – (23,1%), a wysokim udziałem roczników produkcyjnych (67,2%) i poprodukcyjnym (9,7%) oznacza, że proces starzenia się ludności w gminie będzie przebiegał z większą dynamiką. W miejscowościach o niekorzystnej strukturze wieku należy się spodziewać większego zapotrzebowania na pomoc i usługi kierowane do osób starszych.

1.2. Rynek pracy w gminie Dywity

Gmina dysponuje dużym potencjałem gospodarczym i intelektualnym. Na terenie gminy są liczne firmy, zakłady i instytucje usługowe pracujące na potrzeby otoczenia. Łączna liczba podmiotów gospodarczych istniejących na terenie gminy Dywity wynosi 867.

Tabela. 4. Podmioty gospodarki narodowej prowadzące działalność (dane za 2005r.)

Lp.	Podmioty gospodarki	Liczba
I	Sektor publiczny	
1.	podmioty gospodarki narodowej ogółem	21
2.	państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem	14
3.	przedsiębiorstwa państwowe	1
4.	spółki handlowe	1
II	Sektor prywatny	
1.	podmioty gospodarki narodowej ogółem	846
2.	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	706
3.	spółki handlowe	44
4.	spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	8
5.	spółdzielnie	6
6.	fundacje	1
7.	stowarzyszenia i organizacje społeczne	19

Źródło: GUS

Głównymi pracodawcami na terenie gminy Dywity są firmy sektora prywatnego.

Większe z nich to:

- ◀ Spółdzielnia Handlowo-Produkcyjna „AGRO” w Dywitach – zatrudnia 42 osoby,
- ◀ Przedsiębiorstwo Zaopatrzenia Rolnictwa w Wodę „WODROL” w Dywitach- zatrudnia 54 osoby,
- ◀ Bujalski Spółka z o.o. w Dywitach – zatrudnia 80 osób,
- ◀ „CEFARM” Spółka z o.o. w Dywitach, przemysł farmaceutyczny- zatrudnia 153 osoby,
- ◀ „ASIMPEX” w Dywitach – produkcja mebli, handel, eksport-import – zatrudnia 38 osób,
- ◀ Laboratorium Galenowe Dywity – zatrudnia 100 osób,
- ◀ Mazur Comfort w Słupach – produkcja mebli – zatrudnionych 110 osób,
- ◀ „AGRO-HELENA” w Dywitach – sklep z materiałami budowlanymi – zatrudnia 10 osób,
- ◀ Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Kieźlinach – zatrudnia 65 osób,
- ◀ „WIPASZ” Wadąg – wytwórnia pasz – zatrudnia 150 osób,
- ◀ „CENTBET” w Dywitach – przemysł budowlany – zatrudnia 30 osób.

Według danych statystycznych GUS na dzień 31 grudnia 2005r. zatrudnionych było 1528 osób (841 mężczyzn, 687 kobiet). Osób bezrobotnych zarejestrowanych było 616 (mężczyźni 281, kobiety – 335).

W gminie Dywity dominują przedsiębiorstwa mikro (zatrudniające do 10 osób) oraz przedsiębiorstwa małe (zatrudniające od 10 do 50 osób). Jest jednak duża liczba zakładów zatrudniających ponad 50 osób, a nawet ponad 100 osób.

Pomimo tego, że powierzchnia użytków rolnych na terenie gminy wynosi 9.447 ha (z tego grunty orne – 6.726ha, sady 77, łąki 880, pastwiska – 1.764 ha – dane GUS) to wiodącą rolę ogrywa przemysł, który rozwinął się przede wszystkim w południowo wschodniej części gminy. Część północna gminy zdominowana jest przez działalność rolniczą.

Ze względu na korzystne warunki rozwoju przemysłu, oraz zlokalizowanie funkcji mieszkaniowej Olsztyna, miejscowości takie jak Dywity, Kieźliny, Wadąg, Różnowo, Myki, Zalbki mają szansę szybszego rozwoju bowiem nadal można zaobserwować ogromne zainteresowanie gruntami, która przeznaczane są pod zabudowę.

1.3. Oświata i edukacja na terenie gminy Dywity

Szkolnictwo na terenie gminy jest dobrze rozwinięte. Funkcjonuje tu 5 podstawowych szkół publicznych i 1 szkoła podstawowa niepubliczna prowadzona przez stowarzyszenie oraz 2 gimnazja i 3 Przedszkola Samorządowe w: Kieźlinach, Dywitach i Słupach.

Tabela 5. Wykaz szkół z terenu gminy Dywity

Lp.	Nazwa szkoły	Liczba uczniów	
		klasy	oddział „0”
1.	Szkoła Podstawowa w Spręcowie	78	18
2.	Szkoła Podstawowa Dywity	283	30
3.	Szkoła Podstawowa Tuławki	93	11
4.	Szkoła Podstawowa Frączki	34	6
5.	Szkoła Podstawowa Bukwałd	61	13
6.	Niepubliczna Szkoła Podstawowa	55	
7.	Gimnazjum Publiczne Dywity	235	
8.	Gimnazjum Publiczne Tuławki	88	

Źródło: Dane Urzędu Gminy Dywity za rok 2006

Tabela 6. Szkoły i gimnazja oraz uczniowie

LP		Szkoły podstawowe	Szkoły Gimnazjalne
	Szkoły ogółem	6	2
1.	podporządkowane samorządowi	5	2
2.	podporządkowane stowarzyszeniom	1	x
	pomieszczenia szkolne ogółem	48	13
1.	podporządkowane samorządowi	42	13
2.	podporządkowane stowarzyszeniom	6	
	oddziały w szkołach ogółem	40	11
1.	podporządkowane samorządowi	34	11
2.	podporządkowane stowarzyszeniom	6	
	uczniowie - ogółem	607	315
1.	podporządkowane samorządowi	571	315
2.	podporządkowane stowarzyszeniom	36	
	liczba komputerów	56	23
	liczba uczniów przypadających na 1 komputer	11	16

Źródło: dane GUS za rok 2005

1.4 Kultura i sport w gminie Dywity

Działalnością kulturalną na terenie gminy zajmuje się Gminny Ośrodek Kultury w Dywitach, którego podstawowymi celami działania są:

- Ochrona oraz współtworzenie regionalnej indywidualności kulturalnej;
- Ułatwianie dostępu do kultury defaworyzowanej grupie mieszkańców wsi poprzez pracę w terenie, propagowanie działań integrujących środowisko;
- Utrzymywanie i rozwijanie kontaktów ze społecznymi animatorami działań na rzecz dzieci i młodzieży w okolicznych wioskach;
- Organizacja czasu wolnego młodych i dorosłych mieszkańców gminy;
- Inne cele statutowe dotyczące instytucji kultury, jaką jest GOK;

W roku 2006 GOK współpracował z:

Samorządem lokalnym:

Urząd Gminy

Rada Gminy

Sołectwa

Institucjami:

Szkoła Podstawowa w Dywitach (*współorganizowanie imprez o charakterze kulturalnym, organizowanie czasu wolnego uczniów, udostępnianie Sali na imprezy okolicznościowe oraz lekcje w-f*);

Zespół Szkół w Tuławkach (*reżyseria spektaklu, stworzenie folderu okolicznościowego, oprawy plastycznej i muzycznej otwarcia nowej szkoły; zajęcia taneczne i plastyczne prowadzone przez animatorów GOK, wspólna realizacja zadań projektu Gminne Centrum Inicjatyw Młodzieżowych (PROJEKT „RÓWNAĆ SZANSE”)*);

Gimnazjum w Dywitach (*współorganizowanie imprez o charakterze kulturalnym, czasu wolnego gimnazjalistów, współpraca z przedstawicielami grona pedagogicznego*);

Szkoła Podstawowa w Bukwałdzie (*współpraca przy organizowaniu konkursów i artystycznych oraz Konkursu Wiedzy o Gminie Dywity*);

Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Słupach (*współorganizowanie imprez o charakterze wypoczynku letniego i czasu wolnego uczniów*);

Szkoła Podstawowa w Spręcowie (*pomoc w organizacji wypoczynku letniego, współpraca przy imprezach i konkursach artystycznych*);

Przedszkole Samorządowe w Słupach (*pomoc w organizacji warsztatów i Muzycznych Prezentacji Przedszkoli*),

Klub Strażaka w Kieźlinach (*współorganizowanie imprez i warsztatów kulturalnych*),

Klub Strażaka w Brąswaldzie (*współorganizowanie imprez kulturalnych*).

W Gminnym Ośrodku Kultury w Dywitach działają:

- grupy taneczne: Zespół Tańca Współczesnego – „Suavis Saltare”, Zespół Tańca Disco „Power”, break dance; T9 w Tuławkach;
- grupy plastyczne: w Tuławkach, Dywitach,
- grupy teatralne: Teatr dziecięcy „Różowe marzenia”, Młodzieżowa Grupa Teatralna „Niebieskie Migdały”
- koronczarki,
- multimedialna pracownia sztuki,
- Kapela Krótka Polka,
- zespół redakcyjny Gazety Dywickiej,
- Teatr Dorosłych – „Mimo Wszystko”,
- Drużyna Harcerska „Antidotum”,
- Grupa AA.

Na terenie gminy Dywity działają trzy jednostki Ochotniczych straży Pożarnych w: Brąswaldzie, Kieźlinach, Tuławkach.

Do pozostałych obiektów użyteczności publicznej należy zaliczyć: kościoły (parafie rzymsko-katolickie): w Dywitach, Brąswaldzie, Sętału, Frączkach, Słupach, Kieźlinach, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Dywitach i Tuławkach, aptekę i Urząd Pocztowy w Dywitach.

Na terenie gminy Dywity działa sieć świetlic terapeutycznych „Grupy wsparcia” :

1. Bukwałd – uczęszcza 22 dzieci,
2. Frączki – uczęszcza 16 dzieci,
3. Słupy – uczęszcza 22 dzieci,
4. Sętał uczęszcza 12 dzieci,
5. Spręcowo – uczęszcza 19 dzieci,
6. Dywity – uczęszcza 19 dzieci
7. Gady – 12 dzieci,
8. Różnowo 8 dzieci.

Na terenie gminy Dywity od 25 kwietnia 2004r. działa Gminna Rada Organizacji Pozarządowych. Rada jest zespołem przedstawicieli 14 organizacji pozarządowych. Na terenie gminy zarejestrowanych jest 18 stowarzyszeń i organizacji.

Zakres działań organizacji pozarządowych w gminie Dywity

- wspieranie dzieci i młodzieży mieszkającej na wsi – 5
- pomoc dzieciom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej – 4
- przeciwdziałanie alkoholizmowi w środowisku wiejskim – 2
- prowadzenie integracji społeczno-zawodowej – 4
- poprawa warunków życia i wypoczynku na wsi – 4
- dbałość o czystość i porządek – 2
- wspieranie ekologicznych metod gospodarowania – 3
- prowadzenie szkoły podstawowej – 1
- prowadzenie klubu sportowego – 2

Trzy kluby sportowe prowadzone przez stowarzyszenia: SRWISiO Słupy, Stowarzyszenie Kultury Fizycznej – Wiejski Klub Sportowy Dąbrówka Wielka oraz Gminny Uczniowski Klub Sportowy „ASY” Dywity prowadzą zajęcia sportowe dla dzieci, młodzieży, dorosłych. Wszystkie wydarzenia dotyczące gminy opisywane są w kwartalniku Gazeta Dywicka *Rozdział II Mapa problemów społecznych gminy Dywity.*

W trakcie zbierania danych do opracowania problemów społecznych korzystano z informacji Policji, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, szkół, a także danych Ośrodka Pomocy.

Na podstawie zebranych informacji opracowana została mapa problemów społecznych. Mapa ta nie ukazuje pełnego obrazu istniejących problemów ze względu na niepełne informacje uzyskane od instytucji lub braku badań niektórych zjawisk (np. narkomanii wśród młodzieży, nadużywania alkoholu przez młodzież).

Do najczęściej wymienianych problemów należą:

- bezrobocie i ubóstwo,
- alkoholizm,
- dysfunkcyjność rodzin (niezaradność wychowawcza zwłaszcza w rodzinach wielodzietnych i niepełnych),
- bezdomność,
- niepełnosprawność

Rozwiązanie istniejących problemów można uzyskać poprzez:

- zaproponowanie pewnym grupom różnych form pracy (roboty publiczne, prace społecznie użyteczne, reintegracja zawodowa prowadzona przez KIS, tworzenie nowych miejsc pracy),

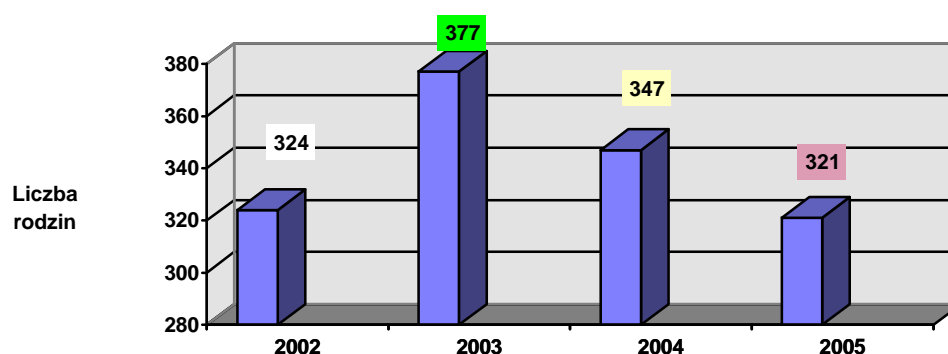
- kształtowanie wśród dorosłych umiejętności racjonalnego gospodarowania skromnymi środkami finansowymi i poszukiwania pracy,
- organizowanie dzieciom i młodzieży wolnego czasu m.in. poprzez udział w zajęciach świetlicowych,
- stwarzanie możliwości kontynuowania nauki w szkołach średnich dzieciom z rodzin ubogich poprzez udzielanie pomocy na dojazdy do szkoły, opłacanie internatu,
- większy nadzór i kontrola miejsc publicznych, w których zwyczajowo gromadzą się osoby spożywające alkohol (sklepy).

Rozdział III. Pomoc społeczna w Gminie Dywity - informacje dotyczące osób korzystających z pomocy społecznej.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej jednostką powołaną do realizacji zapisów tej ustawy jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który ma swoją siedzibę we wsi Dywity.

Celem działania Ośrodka Pomocy Społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości oraz zapobieganie powstawaniu takich sytuacji poprzez wsparcie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienia im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, a także podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Liczba rodzin korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dywitach w latach 2002 – 2005 kształtowała się następująco:

Rys. 1. Liczba rodzin objętych pomocą w latach 2002 – 2005

W 2005 roku w stosunku do 2003 roku zmalała liczba rodzin objętych pomocą, jest jednak prawie taka sama jak w 2002 roku, kiedy to ze świadczeń korzystało 324 rodziny. Zanim notowano jednak wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy GOPS z powodu:

- ubóstwa,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności i długotrwałej choroby,
- sieroctwa,
- alkoholizmu.

Na podobnym lub tym samym poziomie kształtuje się liczba rodzin korzystających z pomocy Ośrodka z powodu:

- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- potrzeby ochrony macierzyństwa.

Nowym problemem z jakimi spotykają się pracownicy socjalni jest przemoc domowa, która w 2004 roku została zdiagnozowana u 19 rodzin, a w 2005 roku dotyczyło to już 23 rodzin.

Część II. Strategia rozwiązywania problemów pomocy społecznej.

Proponowana strategia rozwiązywania problemów społecznych gminy Dywity na lata 2007 – 2015 ma za zadanie zwiększenie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców poprzez sprawniejsze i skuteczniejsze działania. W związku z tym cel strategiczny przedstawia się następująco:

POMOC SPOŁECZNA – SPRAWNYM I SKUTECZNYM ELEMENTEM SYSTEMU WSPARCIA SPOŁECZNEGO MIESZKAŃCÓW GMINY DYWIATY

W wyniku analizy problemów polityki społecznej gminy Dywity wyłonione zostały następujące obszary strategii:

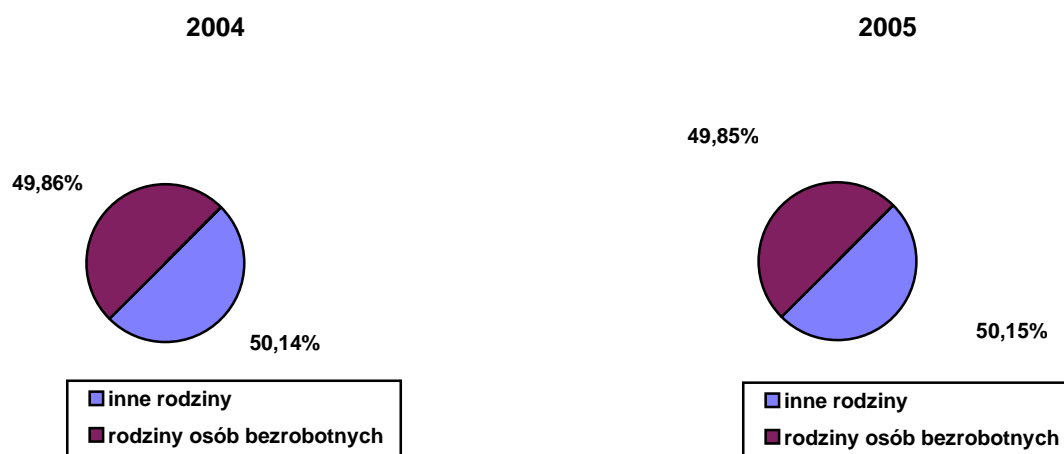
- **BEZROBOCIE**
- **MARGINALIZACJA GRUP SPOŁECZNYCH**
- **NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ, PROBLEMY LUDZI STARSZYCH**
- **KRYZYS RODZINY**

Istnienie powyższych obszarów problemowych potwierdzili mieszkańcy naszej gminy w ankietach, w trakcie czynności wykonywanych przez pracowników socjalnych GOPS podczas sporządzania wywiadów środowiskowych.

Rozdział I.

Pomoc na rzecz rodzin i środowisk dotkniętych bezrobociem.

Zarówno w 2004 jak i 2005 roku spośród wszystkich świadczeniobiorców Ośrodka Pomocy Społecznej w Dywitach (347- 2004r, 321 – 2005r. rodzin objętych pomocą) połowę stanowiły rodziny korzystające z pomocy finansowej z powodu bezrobocia (173- 2004r., 161 – 2005r. rodziny).

Rys. 2. Struktura osób korzystających z pomocy finansowej z powodu bezrobocia na tle wszystkich świadczeniobiorców.

1. Definicja bezrobocia.

Bezrobocie definiuje się na dwa sposoby: - jako ogólną liczbę osób zarejestrowanych w instytucjach powołanych do obsługi bezrobotnych, albo jako oszacowaną na podstawie badań sondażowych liczbę osób, które w tygodniu poprzedzającym badanie nie były zatrudnione, aktywnie poszukiwały pracy i były gotowe ją podjąć w tygodniu w którym przeprowadzono badanie.¹

Rozumiane jest również jako zjawisko towarzyszące gospodarce rynkowej oznaczające brak pracy zarobkowej dla osób zdolnych do jej wykonywania i deklarujących chęć jej podjęcia. Na przestrzeni ostatnich lat bezrobocie stało się w Polsce jednym z głównych problemów społecznych. Stopa bezrobocia w Polsce w styczniu 2004r. wynosiła 20,6%, a w grudniu 2004r. 19,1% i odpowiednio w regionie 31,2% i 29,2%.

2. Przyczyny bezrobocia na terenie gminy.

Wprowadzenie zasad gospodarki rynkowej spowodowało załamanie się rynku pracy. Liczba osób bezrobotnych na koniec grudnia 2004r. w gminie Dywity wynosiła 666 osób, w

1.1.1.1.1.1.1.1.1.

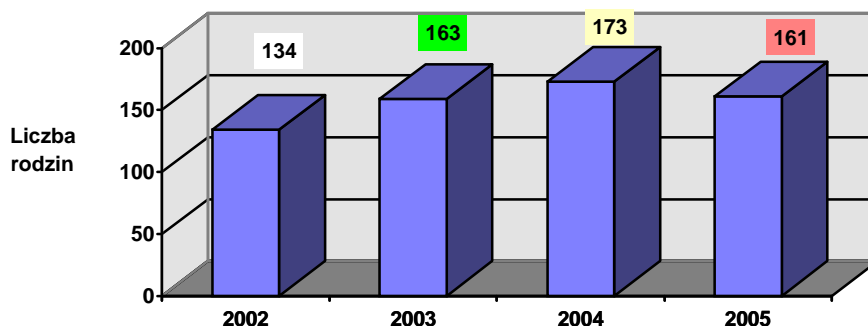
¹ I. Reszkie, Wobec bezrobocia: opinie, stereotypy, Katowice 1995 s. 12

tym 369 kobiet. Wśród ogółu bezrobotnych bez prawa do zasiłku było 511 osób, w tym 302 kobiety. Jako główne przyczyny powstania bezrobocia na terenie gminy można wymienić:

- duży spadek popytu na siłę roboczą,
- zwiększenie wymagań pracodawców dotyczących kwalifikacji zawodowych pracowników,
- likwidacja nierentownych zakładów przy utracie rynków zbytu,
- niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych (244 osoby legitymowały się wykształceniem gimnazjalnym i niższym),
- niewystarczającą dynamiką rynku pracy w procesie tworzenia nowych miejsc pracy.

3. Skutki pozostawania bez pracy.

Okres bezrobocia członka rodziny jest dla wielu gospodarstw domowych szczególnie trudny. W szybkim czasie pojawiają się problemy finansowe, rodzi się konieczność szukania doraźnych metod poprawy sytuacji ekonomicznej rodziny. Liczba rodzin korzystających z pomocy finansowej Ośrodka z powodu bezrobocia w latach 2002 – 2005 miała tendencję wzrostową, a od 2005 roku następuje spadek liczby osób i rodzin korzystających z pomocy z tego tytułu, co pokazuje rysunek 2.

Rys. 3 Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu bezrobocia.

Brak zatrudnienia negatywnie wpływa nie tylko na ekonomiczną kondycję rodzin, ale także na pozamaterialne kwestie życia rodzinnego. Przymusowe pozostawanie bez pracy oraz niemożność znalezienia ponownego zatrudnienia powoli i systematycznie pozbawiają człowieka poczucia własnej wartości. Stres i utrata stabilizacji powodują często niemożność podejmowania racjonalnych, a niekiedy jakichkolwiek decyzji. Pojawia się apatia i zniechęcenie. Okres bezrobocia oznacza radykalną zmianę rozkładu zajęć w ciągu dnia i większość osób spędza czas oglądając program telewizyjny.

Często bezrobotni mężczyźni przy braku kwalifikacji zawodowych, zaawansowanym wieku nadmiar wolnego czasu, rodzące się przygnębienie, rozczarowanie, stres leczą alkoholem lub nikotyną. Bardziej aktywnie swój wolny czas starają się wykorzystać osoby, które dostrzegają szansę poprawy swojej pozycji na rynku pracy (młodzi, posiadający poszukiwany zawód lub gotowi do przekwalifikowania się).

Złe warunki materialne wiążące się z brakiem pracy są jednym z głównych czynników wywołujących stany depresyjne związane z poczuciem braku stabilności i bezpieczeństwa socjalnego. Niskiej kondycji psychosomatycznej towarzyszy w szczególności wzrost zapadalności na niektóre choroby zakaźne, choroby społeczne – nerwice, choroby serca, choroby psychiczne oraz znaczny wzrost zachorowalności na czynną gruźlicę płuc, tradycyjnie już uznaną za chorobę będącą wynikiem biedy i niedożywienia. Bezrobotni objęci pomocą społeczną zauważają u siebie niepokojące pogorszenie stanu zdrowia. Odsetek osób odczuwający nowe dolegliwości wyraźnie rosną wraz ze wzrostem okresu pozostawania bez pracy.

W literaturze przedmiotu mówi się również o tym, że bezrobotni zauważają u siebie pogorszenie samopoczucia. Prawie wszyscy bezrobotni odczuwają niepokój, lęk, przygnębienie, rozdrażnienie, mają kłopoty ze snem, czują, że coś im zagraża.

Bezrobocie burzy klimat życia rodzinnego. Wpływa na destrukcję rodziny, jej podstawowych funkcji, na realizację określonych zamierzeń, zadań, planów życiowych. Brak pracy powoduje zagrożenie bezpieczeństwa egzystencji rodziny. Powoduje jej szybką degradację, potęguje biedę i rozszerza sferę ubóstwa. Dla podopiecznych GOPS dotkniętych bezrobociem dużym problemem jest regulowanie należności związanych z utrzymaniem mieszkania, które są wysokie w stosunku do dochodów rodziny. Jako pierwsze czynione są oszczędności na opłatach czynszowych, następnie za media, co naraża rodzinę na dodatkowy lęk przed eksmisją lub odcięciem dopływu prądu.

Obserwując zachowania bezrobotnych korzystających z pomocy GOPS zauważa się, że stosują oni ostrzejszy rygor oszczędnościowy mniej wydają na żywność, odzież, przejazdy, płatne usługi. Trudna sytuacja finansowa gospodarstw domowych dotkniętych bezrobociem wymusza także ograniczenie wydatków związanych ze zdrowiem (leki) i kształceniem dzieci.

Bezrobocie naraża rodzinę na szereg niedogodności, sublimację wielu ważnych potrzeb, niewłaściwe kształtowanie osobowości jej członków. Praca zawodowa wyznacza bowiem postawy i zachowanie dzieci, system stosowanych przez nie ocen, kontakty ze środowiskiem rówieśniczym, uznawane przez nie wartości czy preferowane cele. Dążenia dzieci i młodzieży są silnie związane z pozycją zawodową rodziców, a otaczająca rzeczywistość postrzegana jest przez pryzmat ich pracy zawodowej.. Zmiany w statusie zawodowym choćby

jednego z rodziców nie pozostają więc bez wpływu na dokonywaną przez młodych ludzi ocenę rzeczywistości oraz ich własnej pozycji.

Bezrobocie jest często w rodzinie czynnikiem konfliktogennym i nasilającym patologie społeczne takie jak nadużywanie alkoholu, zdobywanie środków pieniężnych nielegalnymi sposobami, itp.

Głębokość zmian w rodzinie spowodowanych bezrobociem zależy w dużej mierze od struktury rodziny, jej fazy rozwoju, statusu społecznego, stanu zagospodarowania materialnego, kondycji zdrowotnej członków rodziny oraz środowiska lokalnego. Bezrobocie rodziców dla dzieci i młodzieży kończącej pewien etap edukacji niejednokrotnie oznacza zmianę i ograniczenie planów dalszego kształcenia, obniżanie ich aspiracji edukacyjnych, zahamowanie rozwijania ich uzdolnień w drodze dalszej nauki czy zajęć dodatkowych.

Odczuwanie przez dzieci własnej sytuacji jako gorszej często prowadzi do stopniowej izolacji środowiskowej, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Zawęża się krąg wspólnych zainteresowań rówieśniczych, dzieci przestają być zapraszane do wspólnej nauki i zabawy. Zdarza się także, że jednocześnie z odrzuceniem przez rówieśników, z powodu trudnej sytuacji materialnej rodziny, dzieci popadają w sytuacje konfliktowe w szkole z wychowawcami i nauczycielami. Odbija się to wszystko bardzo silnie na postawach dzieci i młodzieży, na ich zachowaniu oraz wartościowaniu zjawisk i osób.

Obniża się również autorytet rodziców bowiem dzieci, zwłaszcza nastolatki, uważają, że ta sytuacja spowodowana jest przejawem braku zaradności, nieumiejętności dostosowania się do nowej rzeczywistości społeczno-ekonomicznej czy życiowego nieudacznictwa. Powoduje to zachwianie systemu wartości młodego pokolenia i obniżenie w hierarchii takich wartości jak wykształcenie, uczciwa praca, solidarność. Zachwianie autorytetu rodziców oznacza także naruszenie spójności rodziny i może przynieść niebezpieczne konsekwencje społeczne.

Obok wcześniej wymienionych skutków bezrobocia występuje jeszcze taki element jak nieplanowane, bezzadaniowe funkcjonowanie rodziny, bez określonych bliżej celów i hierarchii zadań czekających na realizację. Racjonalne planowanie życia rodzinnego może odbywać się tylko na bazie wydolności finansowej rodziny, w pokrywaniu wydatków na cele konsumpcyjne i usługowe oraz w poczuciu stabilności dochodów. Jeśli zachwianie podstaw materialnych jest krótkotrwałe nastąpić może czasowe zawieszenie realizacji lub realizacja okrojona, natomiast dłuższe trwające braki mogą wywoływać rezygnację z pewnych planów bez szans na ich realizację w przyszłości. Zaznaczyć należy, że pewnych zadań z natury przy-

pisywanych rodzinie w danym cyklu jej rozwoju nie można przesunąć w czasie, ponieważ spowoduje to nieodwracalne skutki w wymiarze indywidualnym, rodzinnym i społecznym.

4. Strategia pomocy.

4. 1. Cel strategiczny.

Celem planowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dywitach działań jest wspieranie w poszukiwaniu pracy dwojakiego rodzaju grup osób bezrobotnych 1) osób aktywnie poszukujących pracy, 2) długotrwale bezrobotnych, którzy bez wsparcia terapeutycznego nie widzą możliwości podjęcia pracy; oraz przeciwdziałanie i eliminowanie negatywnych skutków psychospołecznych bezrobocia. Adresatami programu są bezrobotni mieszkańcy gminy będący równocześnie klientami pomocy społecznej.

4.2. Podstawowe założenia strategii.

1. Budowanie sieci współpracy między instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rozwiązywania problemów bezrobocia (Urząd Pracy Powiatu Olsztyńskiego, Klub Integracji Społecznej).
2. Przeciwdziałanie uzależnieniu świadczeniobiorców od instytucji pomocy społecznej.
3. Rozwiązywanie problemu bezrobocia systemowo, czyli z uwzględnieniem pomocy dla rodziny bezrobotnego.
4. Zróżnicowanie form pomocy adresowanych do bezrobotnego zgodnie z zasadą indywidualizacji procesu pomagania.
5. Koordynatorami działań na rzecz bezrobotnych będą pracownicy socjalni oraz Gminne Centrum Informacji.
6. Pozostające w dyspozycji Ośrodka Pomocy Społecznej środki finansowe na pomoc materialną stanowiąc będą ważny instrument służący kształtowaniu pożądanych postaw i zachowań podopiecznych.
7. Negocjowanie kontraktów z bezrobotnymi klientami.

4.3. Kierunki działania.

Pomoc na rzecz rodzin i środowisk dotkniętych bezrobociem obierze dwa kierunki:

1. Działania podejmowane w celu mobilizowania podopiecznych do poszukiwania zatrudnienia i usamodzielnienia się – jest to działanie ciągle w horyzoncie czasowym strategii

W ramach tych działań podstawową pomocą stanie się kontrakt zawierany pomiędzy bezrobotnym, a Ośrodkiem Pomocy określający zasady współpracy oraz cele, do których należy zmierzać i uzależniający przyznanie pomocy finansowej od zaangażowania bezrobotnych w poszukiwaniu zatrudnienia.

Osobom długotrwale bezrobotnych proponowana będzie praca interwencyjna z puli Urzędu Pracy Powiatu Olsztyńskiego oraz kursy przekwalifikowania zawodowego po to by zwiększyć ich motywację do poszukiwania pracy.

2. Działania podejmowane w celu redukcji psychospołecznych skutków bezrobocia – jest to działanie ciągle w horyzoncie czasowym strategii.

W zakresie tych działań planowane jest przeznaczenie środków finansowych pozostających w dyspozycji Ośrodka, w pierwszej kolejności na ochronę dzieci przed skutkami bezrobocia rodziców. Priorytetem stanie się więc zapewnienie dzieciom:

- podstawowego wyposażenia do szkoły,
- dopłat do biletów miesięcznych i internatu,
- ciepłego posiłku w szkole,
- organizowanie wypoczynku letniego,
- możliwości uczestnictwa w zajęciach świetlic terapeutycznych prowadzonych przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Pomoc osobom bezrobotnym nie będzie ograniczała się jedynie do świadczeń finansowych. Konieczne będzie prowadzenie intensywnej pracy socjalnej, której celem będzie kształtowanie u bezrobotnych odpowiedzialności za swój los i umiejętności przystosowania do samodzielnego życia w obecnej rzeczywistości.

Szczególny nacisk zostanie położony na uczenie prowadzenia gospodarstwa domowego, racjonalnego gospodarowania ograniczonymi środkami finansowymi oraz planowanie najbliższej przyszłości własnej rodziny.

Osoby bezrobotne oraz ich rodziny dotyka wiele ograniczeń w zakresie funkcjonowania społecznego. Sytuacja bezrobocia wywołuje także wiele napięć w sferze życia psychicznego jednostki. Rozwiązaniem dla tej części problemów staną się grupowe formy pomocy takie jak grupy samopomocowe, treningi interpersonalne, kursy pomocy bezrobotnemu itp.

3. Działania z zakresu budowania sieci współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi w obszarze problemu bezrobocia – jest to działanie ciągle w horyzoncie czasowym strategii.

1) Działania mające na celu zwiększenie skuteczności informacyjnej zarówno w GOPS jak i w Urzędzie pracy Powiatu Olsztyńskiego.

W ramach tych działań należy rozwinąć i doskonalić sposoby docierania z informacjami do zainteresowanych.

Właściwie przekazywana informacja oraz wyjaśnienie bezrobotnemu jego sytuacji prawnej, uprawnień oraz warunków uzyskania określonych świadczeń, powoduje redukowanie postaw roszczeniowych wśród klientów, daje podstawy do budowania w nich poczucia bezpieczeństwa, a także ułatwia im planowanie swoich działań.

2) Gminne Centrum Informacji w Tuławkach (siedziba UG Dywity) Organizowanie i prowadzenie zajęć w Klubie Integracji Społecznej mających na celu usamodzielnienie osób bezrobotnych poprzez:

- nabycie umiejętności pełnienia ról społecznych przez osoby zagrożone lub podlegające wykluczeniu społecznemu,
- nabycie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższenie kwalifikacji zawodowych przez ww. osoby,
- podjęcie zatrudnienia bądź działalności gospodarczej przez uczestników programu – możliwość osiągania własnych dochodów.

Pozyskiwanie środków z Europejskiego Funduszu Społecznego – Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich w latach 2007 – 2013.

5. Podmioty realizacji strategii.

W realizację przedsięwzięć wynikających ze strategii zaangażowane będą następujące instytucje:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dywitach,
- Urząd Pracy Powiatu Olsztyńskiego,
- Gminne Centrum Informacji,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Samorząd Gminy, Związek Harcerstwa Polskiego Chorągwi Warmińsko-Mazurskiej.
- Samorząd Gminy

6. Mierniki i źródło mierników działania:

Mierniki

- liczba szkoleń,
- liczba uczestników szkoleń,
- liczba zrealizowanych projektów i zajęć w KIS,

Źródło mierników

- dane OPS, Urzędu Pracy Powiatu Olsztyńskiego i Gminnego Centrum Informacji.

Rozdział II.

Pomoc na rzecz osób bezdomnych.

Bezdomność to jedno z najgroźniejszych zjawisk patologii społecznej. Stanowi ono zagrożenie bezpieczeństwa i spokoju, a także niebezpieczeństwo epidemiologiczne. Jest to „wizytówka” wielkich miast.

Pomoc państwowa osobom bezdomnym została określona ustawą z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, w myśl której bezdomnemu należy się tymczasowe miejsce noclegowe. Odzież i posiłek, a w niektórych przypadkach także zasiłek i inne formy pomocy. Pomoc ta udzielana jest nie tylko przez ośrodki pomocy społecznej ale również przez organizacje pozarządowe, prowadzące schroniska i inne placówki dla bezdomnych. Bezdomnymi opiekuje się także Kościół i zgromadzenia zakonne. Chociaż liczebność bezdomnych nie jest zbyt duża, to jednak zjawisko to jest istotnym problemem wymagającym odpowiednich działań i dużych nakładów.

1. Definicja bezdomności.

Ustawa o pomocy społecznej bezdomnym określa „osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o najmie lokali i dodatkach mieszkaniowych i nigdzie nie zameldowaną na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych”.

2. Bezdomni na terenie gminy.

Z problemem bezdomności pracownicy GOPS spotykają się sporadycznie bowiem na terenie gminy nie ma stałych miejsc gdzie nocują bezdomni. Jednak w ostatnim czasie do Ośrodka Pomocy zgłaszają się osoby zamieszkujące czasowo na działkach ogrodniczych położonych między Wadągiem, a Słupami. Najczęściej są oni mieszkańcami Olsztyna i stamtąd refundowane są świadczenia. Zdarza się również, że mieszkańcy, którzy mieli stały meldunek na terenie gminy przebywają w schroniskach dla bezdomnych na terenie kraju dlatego też Ośrodek zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej zobligowany jest do zwrotu udzielanej im pomocy.

Problem bezdomności „z przymusu” i ukrytej jest trudny do rozwiązania, ponieważ na terenie gminy brakuje mieszkań socjalnych, nie ma też miejsc noclegowych.

Co prawda aktualnie na terenie gminy problem bezdomności ma charakter marginalny muszą być jednak podejmowane działania aby nie rozszerzył się na rodziny i osoby znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji finansowej nie płacące czynszu i z tego powodu zagrożone eksmisją.

3. Strategia pomocy.

3.1. Cel strategiczny.

- przeciwdziałanie zjawisku bezdomności,
- pomoc bezdomnym pochodzącym z gminy Dywity,
- pomoc najuboższym.

3.2. Kierunki działania.

1) Praktyczna pomoc skierowana do bezdomnych.

- pomoc w uzyskaniu pracy,
- pomoc w uzyskaniu zgubionych lub utraconych dokumentów,
- kierowanie do grup terapeutycznych osób uzależnionych.

2) Pomoc skierowana na przeciwdziałanie bezdomności.

A. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami zagrożonymi bezdomnością.

Pomoc rodzinom najuboższym, zagrożonych zaległościami w opłacaniu należności czynszowych:

- aktywizowanie do podjęcia pracy,
- udzielanie pomocy w załatwianiu formalności związanych ze staraniem się o dodatek mieszkaniowy,
- udzielanie pomocy finansowej.

B. Pomoc rzeczowa dla najuboższych.

- udzielanie pomocy rzeczowej oraz zasiłków celowych na zakup odzieży, przybórów szkolnych,
- zapewnienie podopiecznym GOPS gorących posiłków, suchego prowiantu, pomocy rzeczowej (odzież, meble, sprzęt AGD z darowizn i zbiorok).

3) Doskonalenie systemu informowania o możliwości uzyskania pomocy przez osoby potrzebujące

4. Podmioty realizacji strategii.

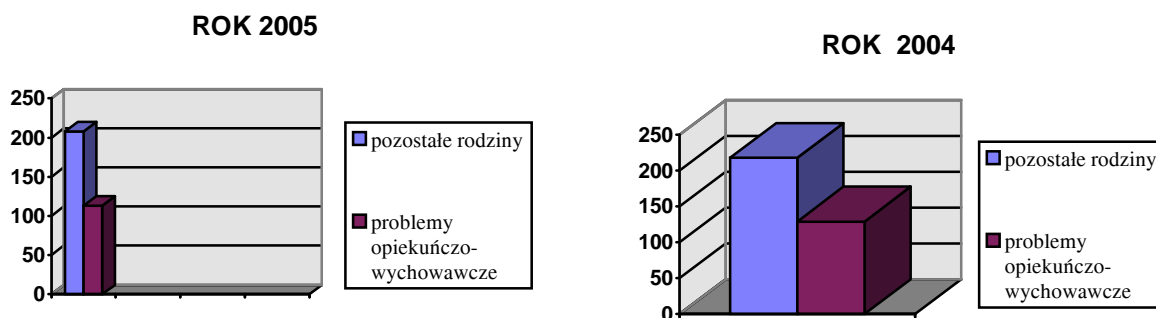
W realizację przedsięwzięć wynikających ze strategii zaangażowane będą:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dywitach,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Samorząd gminy.

Rozdział III.

Pomoc na rzecz rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.

Znaczną część podopiecznych GOPS stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi, w 2004 roku ten problem dotyczył 129 rodzin korzystających z pomocy finansowej Ośrodka, a w 2005 roku 113 rodzin.

Rys. 4. Struktura osób korzystających z pomocy finansowej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na tle wszystkich świadczeniobiorców

Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami, takimi jak:

- przemoc domowa,
- uzależnienie od środków psychoaktywnych,
- zaburzenia równowagi rodziny w sytuacjach kryzysowych (bezrobocie, odejście, zgon jednego z małżonków),
- problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych, wyrażające się m.in. w postaci niedojrzałości emocjonalnej, problemach we współżyciu z innymi ludźmi, trudnościami adaptacyjnymi, niezaradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym, szkolnym ujawniające się w postaci zachowań buntowniczych, opuszczaniu (wagarów) szkoły, łamaniu przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, norm i wartości (nadużywanie alkoholu).

1. Społeczne skutki bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka. Tu odbywa się pierwszy etap socjalizacji to jest, dziecko nawiązuje pierwsze kontakty z innymi ludźmi, zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Zgodnie z literaturą przedmiotu na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska.

Zaburzona struktura rodziny, często spotykana wśród świadczeniobiorców Ośrodka, niekorzystnie wpływa na sytuację dziecka, na jego więź rodzinną.

Wśród podopiecznych Ośrodka spotyka się następujące zaburzenia struktury: niestabilizowane formalnie i społecznie związki, rozkład pożycia małżeńskiego, częste zmiany partnerów, występowanie przemocy skierowanej na partnera lub dzieci. W rodzinach tych brak jest umiejętności tworzenia właściwego klimatu rodzinnego. Brakuje wzorców komunikacji i dawania rodzinie poczucia bezpieczeństwa, a co za tym idzie rozładowywania napięć powstałych poza domem. Nie zwraca się też uwagi na dzieci, które pozostawione są same sobie, większość wolnego czasu spędzają wśród rówieśników na podwórku i częściej mają problemy szkolne (miej czasu poświęcają przygotowaniu się do lekcji, mają więcej porażek szkolnych, rodzice nie są w stanie pomóc im w nauce).

Istotną sprawą jest tu również to, że środowisko w których żyją te rodziny nie chce ingerować w życie innych lub nie potrafi pomóc bowiem często społeczność ta nie posiada właściwych wzorców zachowań.

Problemy opiekuńczo-wychowawcze, przemoc w rodzinie, brak akceptacji ze strony rodziców, konflikty są przyczyną umieszczania dzieci i młodzieży w placówkach opiekuńczych, rodzinach zastępczych. Są też powodem szukania pomocy w GOPS lub organizacjach pomocowych.

Przemoc domowa wywołuje wiele negatywnych skutków zarówno u osób, które jej bezpośrednio doświadczają, jak i u świadków przemocy, nie jest również obojętna dla osób ją stosujących. Rada Europy przyjęła następującą definicję **przemocy** – jest to każde działanie jednego z członków rodziny lub zaniedbanie, które zagrażają życiu, cielesnej i psychicznej integralności lub wolności innego członka tej samej rodziny bądź poważne szkodzą rozwojowi jego osobowości. Występują różne formy przemocy: fizyczna, psychiczna, seksualna i ekonomiczna.

Ośrodek Pomocy stara się monitorować w miarę możliwości zjawiska przemocy i udzielać wszechstronnej pomocy osobom pokrzywdzonym. Powstrzymanie przemocy to także kreowanie współpracy ze środowiskiem lokalnym, a także praca ze sprawcami przemocy. Celem ostatecznym winno być zwiększenie świadomości osoby krzywdzonej, co do jej faktycznej sytuacji życiowej, aby w ten sposób mogła z pełną odpowiedzialnością podjąć ważne dla niej decyzje.

Skuteczność podejmowanych działań zależy nie tylko od zaangażowania ofiary, ale także w dużym stopniu od współpracy różnych służb. Z chwilą, gdy sprawa zostanie przekazana policji czy prokuraturze, sytuacja rodziny może się radykalnie zmienić, choćby dlatego, że sprawcy czują się kontrolowani przez dzielnicowych i dzięki temu powstrzymują się od pewnych typów zachowań.

Walka z przemocą w rodzinie wymaga interwencji, pomocy z zewnątrz oraz sprzyjającego klimatu społecznego. Kluczowe jest przekonanie, że przemoc jest przestępstwem i nie jest zjawiskiem incydentalnym. Jeżeli nie ma zdecydowanej reakcji otoczenia i interwencji, następuje jej utrwalenie, a nawet nasilenie. Tym bardziej, że potwierdzają się ogólne tendencje skłaniające do ukrywania przez ofiary aktów przemocy w rodzinie oraz do niepowiadomienia odpowiednich służb o takich faktach.

Ośrodek Pomocy udziela osobom dotkniętym przemocą pomocy finansowej, rzeczowej oraz wszechstronnej informacji o instytucjach specjalizujących się w działaniach na rzecz ofiar przemocy.

2. Strategia pomocy.

2.1. Cel strategiczny.

Wielorakość problemów występujących w rodzinie wymaga systemowego podejścia do pracy z rodziną i kompleksowego oddziaływania na nią.

Rodzina jest dynamiczną, społeczną całością, jej elementy są ze sobą nie tylko powiązane ale też od siebie zależne. Należy więc tu wyjść z założenia, że nie wystarczy zajmować się dziećmi, lecz całą rodziną, która potrzebuje wszechstronnej diagnozy i pomocy. Mając na uwadze dobro dziecka i rodziny należy kierować się zasadami:

- opieka i pomoc powinny być zorganizowane w środowisku najbliższym dziecku,
- pomoc powinna być wczesna i mieć charakter profilaktyczny, ochronny i aktywizujący jednostkę lub rodzinę do poszukiwania samodzielnych rozwiązań (podejmowanie kontraktów)
- w przypadku udzielenia pomocy zakłada się stopniowe zmniejszanie jej intensywności,
- dążenie do tworzenia systemu zapobiegania kryzysom rodziny i wspierania rodzin w kryzysie,
- dążenie do tworzenia rodziny odpowiedzialnej za los dziecka.

2.2. Kierunki pomocy.

Problemy występujące w rodzinach wyznaczają kierunki działań:

Działania z zakresu pracy socjalnej:

1) Specjalizacja pracowników socjalnych, która pozwoli na bardziej kompleksową i profesjonalną pomoc w rozwiązywaniu problemów rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. Współpraca z Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej działającym przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie – działanie ciągle.

2) Rozwój pracy zespołowej – działanie ciągle w horyzoncie czasowym strategii.

Współpraca z konsultantami zatrudnionymi w PCPR (w zależności od potrzeb) w opracowywaniu planu pracy z konkretną problemową rodziną, w odbudowywaniu utraconych ról, umiejętności i wartości, takich jak: więź rodzinna, poczucie bezpieczeństwa, optymizm i wiara, że istnieje wiele możliwości pokonania kryzysu.

3) Współpraca GOPS-u w Dywitach z Gminnym Ośrodkiem Kultury, Gminnym Centrum Informacji i innymi instytucjami w celu zapewnienia opieki i rozwoju młodzieży powyżej 18-go roku życia, szczególnie nigdzie nie uczącej się i nie pracującej. Realizacja zajęć profilaktycznych w świetlicach środowiskowych i socjoterapeutycznych.

Gminne Centrum Informacji nadzorując i prowadząc zajęcia w Klubie Integracji Społecznej ma za zadanie nauczania osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym zaspokajania potrzeb własnym staraniem oraz racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi – działanie ciągle w horyzoncie czasowym strategii

4) Rozwijanie systemu pomocy materialnej dla uczących się dzieci i studiującej młodzieży z rodzin najuboższych – działanie ciągle w horyzoncie czasowym strategii

5) Warunkowanie pomocy przez zawieranie kontraktów – działanie ciągle w horyzoncie czasowym strategii.

Należy uświadomić podopiecznym, że to oni a nie pracownik socjalny odpowiada za dziecko, rodzinę. Zadaniem zaś pracownika socjalnego jest stymulowanie i wspieranie podejmowanych działań, od których uzależniona będzie pomoc.

6) Pomoc rodzinie w kształceniu dzieci i młodzieży na poziomie średnim i wyższym – działanie ciągle w horyzoncie czasowym strategii

- informowanie podopiecznych o możliwościach uzyskania stypendiów,
- pomoc w wypełnianiu wniosków.

7) Działania z zakresu budowania sieci współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi – działanie ciągle w horyzoncie czasowym

- doskonalenie systemu informowania o możliwościach uzyskania pomocy przez wywieszanie informacji na tablicach ogłoszeń,
- nawiązywanie i kontynuowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi (PCK, PKPS, Stowarzyszenia).
- uściślenie współpracy z sędziami rodzinnymi i kuratorami sądowymi.

3. Podmioty realizacji strategii.

W realizację strategii zaangażowane będą następujące instytucje:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dywitach,
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej,

- organizacje pozarządowe wspomagające rodziny z dysfunkcjami społecznymi.
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dywitach,
- Gminne Centrum Informacji
- Gminny Ośrodek Kultury w Dywitach,
- Kluby sportowe,
- Komisariat Policji w Dywitach,
- pedagodzy szkolni.

4. Mierniki i źródło mierników działania

Mierniki

- „pedagogizacja” rodziców – liczba zrealizowanych szkoleń,
- liczba porad, w tym specjalistycznych,
- liczba zorganizowanych spotkań,
- liczba zaangażowanych instytucji.

Źródło mierników

- szkoły,
- kuratorzy sądowi
- policja,
- poradnie specjalistyczne
- GKRPA
- Gminny Ośrodek Kultury

Rozdział IV.

Pomoc na rzecz osób z problemem alkoholowym.

1. Pojęcie alkoholizmu.

Zgodnie z najnowszą klasyfikacją zespół uzależnienia od alkoholu jest chorobą chroniczną i postępującą, która zaczyna się i rozwija bez świadomości osoby zainteresowanej, polega na niekontrolowanym picciu napojów alkoholowych i może doprowadzić do przedwczesnej śmierci. Charakteryzuje ją:

- codzienne wypijanie alkoholu w celu utrzymania zadawalającego funkcjonowania,
- ciągi picia występujące naprzemiennie z okresami trzeźwości,
- zmiany tolerancji na alkohol,
- utrata kontroli nad piciem,
- regularne ale ograniczone do weekendów picie dużych ilości alkoholu,
- zaburzenia pamięci i świadomości,
- nawroty picia po próbach utrzymania okresowej abstynencji.

O uzależnieniu od alkoholu możemy mówić wówczas gdy co najmniej trzy spośród wymienionych objawów występowały co najmniej przez 1 miesiąc w ciągu ostatniego roku.

2. Społeczne skutki nadużywania alkoholu.

Nadużywanie alkoholu bardzo często wynika z nieumiejętności radzenia sobie z problemami jakie niesie życie i w ostateczności prowadzi do fizycznego i psychicznego wyniszczenia jednostki. Ponieważ alkoholik jest niedojrzały emocjonalnie charakteryzuje go gwałtowność zachowań, wybuchowość reakcji radości lub rozpacz. Cechuje go także mała odporność na frustracje, kryje w sobie lęk przed wyjściem na jaw jego uzależnienia. Jego kontakty z innymi ludźmi zazwyczaj dość płytkie i luźne, nasycone są wysokim poziomem niepokoju.

Nadużywanie alkoholu odbija się na życiu nie tylko jednostki ale również społeczeństwa. Pojawiają się w różnych dziedzinach. Można tu mówić o następstwach rodzinnych, problemach w pracy, łamaniu porządku publicznego.

Nadużywanie alkoholu w Polsce jest jedną z głównych przyczyn rozwodów. Przyczynia się też do pogorszenia sytuacji ekonomicznej i społecznej rodziny. Nie bez znaczenia jest wpływ alkoholizmu rodzica na rozwój dzieci, które żyją w atmosferze ciągłego niepokoju, lęku i napięcia. Uczą się destruktywnych dla siebie i otoczenia zachowań. W wyniku trudnych doświadczeń życiowych grozi im dezintegracja osobowości manifestująca się w różnego rodzaju zaburzeniach emocjonalnych.

3. Problem nadużywania alkoholu przez podopiecznych GOPS.

W 2004 roku wśród podopiecznych Ośrodka Pomocy 45 rodzin dotkniętych było problemem alkoholowym, natomiast w 2005 roku - 44. Nie jest to pełna liczba osób i rodzin z tym problemem, bowiem wielu podopiecznych u których pracownik socjalny zauważa lub podejrzewa problem alkoholowy, nie uświadamia sobie uzależnienia, w wielu problem ukrywa.

Alkoholizm stanowi zagrożenie dla funkcjonowania rodziny we wszystkich jej zakresach. Narusza podstawy funkcjonowania biologicznego i emocjonalnego wszystkich członków rodziny. Człowiek uzależniony szkodzi nie tylko sobie, swoim bliskim ale również osobom nie związanym z nim więzami rodzinnymi. Skuteczna pomoc osobom i rodzinom z tym problemem uzależniona jest od chęci podjęcia leczenia.

Poważnym problemem w podejmowaniu działań w tym kierunku jest bierna postawa ludzi uzależnionych. Są roszczeniowi i uważają, że skoro nie pracują to pomoc społeczna ma obowiązek ich utrzymać. Są przekonani, że ich uzależnienie spowodowane jest czynnikami zewnętrznymi, nie chcą pogodzić się z myślą, że to oni decydują o swojej sytuacji życiowej.

4. Strategia pomocy.

4.1. Cel strategiczny.

- wypracowanie i doskonalenie form pracy z podopiecznymi uzależnionymi w celu ich mobilizacji do podjęcia leczenia odwykowego,
- ochrona dzieci przed skutkami alkoholizmu rodziców,
- podejmowanie działań w celu ograniczenia spożycia alkoholu przez młodzież,
- współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w pomocy rodzinie.

4.2. Aktualne działania skierowane na pomoc rodzinom z problemem alkoholowym:

- działania profilaktyczne świetlic terapeutycznych prowadzonych przez GKRPA, kierowanie na wypoczynek letni i zimowy, gdzie prowadzona jest profilaktyka przeciw alkoholowa i narkotykowa,
- udzielanie pomocy pedagogicznej (szkoła), prawnej rodzinom z problemem alkoholowym,
- zaspokajanie potrzeb socjalnych dzieci z rodzin dotkniętych alkoholizmem poprzez opłacanie kosztów posiłków, wyposażenia w niezbędne artykuły szkolne i odzież.

4.3. Kierunki działania.

1) Szkolenia pracowników socjalnych w sposobie postępowania z rodziną z problemem alkoholowym:

- kształtowanie umiejętności stawiania wymagań i ich egzekwowania,
- informowanie o miejscach, organizacjach, instytucjach mogących oprócz pracowników GOPS nieść pomoc w rozwiązywaniu piętrzących się problemów.

2) Informowanie i kierowanie do grup wsparcia prowadzonych przez GKRPA.

- informowanie o działalności terapeutycznej finansowanej przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- zapewnienie dzieciom opieki i stworzenie warunków do odreagowania negatywnych emocji nagromadzonych na skutek problemów w domu,
- prowadzenie i finansowanie przez GKRPA w Dywitach świetlic terapeutycznych.

5. Podmioty w realizacji strategii.

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dywitach,
- Posterunek Policji w Dywitach,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- świetlice terapeutyczne.

6. Mierniki i źródło mierników działania

Mierniki

- liczba osób objętych działaniami terapeutycznymi,
- liczba rodzin objętych pomocą,
- liczba interwencji,
- liczba dzieci objętych działaniami terapeutycznymi.

Źródło mierników

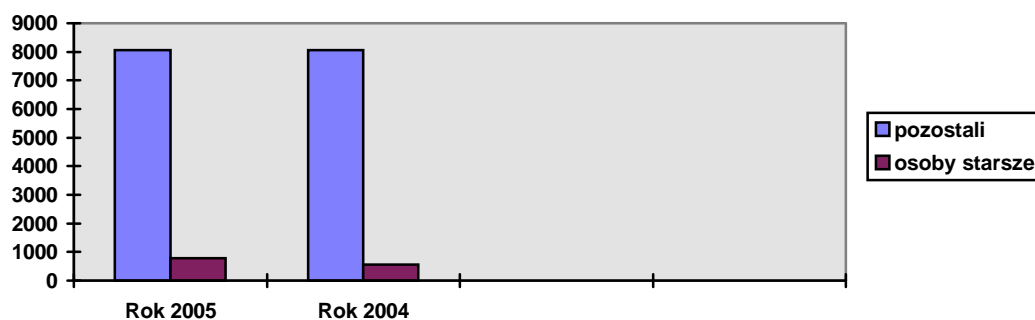
- GKRPA,
- policja,
- szkoły,
- OPS

Rozdział V. Pomoc osobom starszym.

1. Wprowadzenie w problematykę starości.

Mówiąc „osoby starsze” mamy na myśli osoby w wieku poprodukcyjnym. W grupie tej oprócz problemów dotyczących sprawności fizycznej mamy również do czynienia ze zmianami psychicznymi wpływającymi na zdolność funkcjonowania w środowisku.

Na terenie gminy zamieszkuje 901 osób w wieku poprodukcyjnym. Stanowią one około 9,7% ogółu mieszkańców, w 2004 roku było to 821 osób i stanowiły one 9,4% ogółu

Rys. 5 Osoby starsze na tle populacji

Sytuacja ludzi starszych w okresie szybkich zmian gospodarczych jest złożona i uwarunkowana takimi czynnikami jak: pogorszenie stanu zdrowia, opieka zdrowotna, zanik tradycji między pokoleniowych, przemiany kulturowe, niekorzystne warunki życia i pogorszenie sytuacji materialnej. Towarzyszy temu brak aktywności społecznej, osamotnienie, izolacja, nieporadność życiowa. Występuje stopniowe obniżenie procesów poznawczych, sztywność

schematów myślowych, mniejsza zdolność przystosowawcza do nowych sytuacji, osłabienie pamięci. W sferze uczuć pojawia się osłabienie zainteresowania innymi osobami, niestabilność emocjonalna, zmienność nastrojów, skłonność do depresji, egoizm, wzrost podejrzliwości i poczucie zagrożenia, postawa roszczeniowa, domaganie się pomocy.

Uwzględniając specyfikę środowiska osób starszych istnieje konieczność stworzenia systemu, który będzie uwzględniał ich najważniejsze potrzeby.

2. Strategia pomocy.

2.1. Cel strategiczny.

Celem strategii obejmującym osoby starsze jest:

- zwiększenie aktywności życiowej ludzi starszych poprzez pomoc w łagodzeniu trudności wynikających z wieku i stworzenie możliwości uczestniczenia w życiu społecznym,
- poprawa oferty świadczonych usług,
- pozostawienie ludzi starszych jak najdłużej w środowisku zamieszkania.

2.2. Kierunki pomocy.

Rozwój pracy socjalnej (specjalizacja pracowników socjalnych):

1) Kształcenie pracowników socjalnych oraz włączenie wolontariuszy – praca ciągła:

- poradnictwo dotyczące prowadzenia gospodarstwa domowego,
- pomoc w kontaktach z otoczeniem,
- pomoc w życiu codziennym (udział wolontariuszy).

2) Profesjonalizacja w zakresie pracy socjalnej na rzecz osób starszych – praca ciągła:

- diagnozowanie potrzeb ludzi starszych,
- wzbogacanie warsztatu pracy pracowników socjalnych.

3) Utrzymanie etatów opiekunek zatrudnionych w Ośrodku Pomocy.

3. Podmioty realizacji:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dywitach
- Samorząd Gminy,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej,
- Gminny Ośrodek Kultury.

4. Mierniki i źródło mierników działania.

Mierniki

- liczba zorganizowanych imprez
- liczba uczestników,
- liczba zorganizowanych usług.

Źródła mierników

- Gminny Ośrodek Kultury,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej
- OPS.

Rozdział VI. Pomoc na rzecz osób niepełnosprawnych.

1. Wprowadzenie w problematykę niepełnosprawności.

Osoby niepełnosprawne stanowią na świecie bardzo liczną społeczność. W Polsce niepełnosprawność dotyka około 4,5 osób (ponad 14%), a prognoza GUS przewiduje, że w 2010 roku liczba ta wzrośnie do 6 mln.²

Niepełnosprawność odbija się na zjawiskach medycznych i społecznych. Powodowana chorobami czy dysfunkcjami fizycznymi ma przede wszystkim konsekwencje funkcjonalne i społeczne. Zjawisko niepełnosprawności może być określone i mierzone w różny sposób:

- w oparciu o zmienne kliniczne (etiologia, lokalizacja i zakres uszkodzeń),
- na podstawie możliwości codziennego funkcjonowania (samoobsługa, poruszanie się),
- na podstawie zdolności do pełnienia podstawowych ról społecznych adekwatnych do wieku i stanu zdrowia osoby.

W powszechnym mniemaniu za osoby niepełnosprawne uchodzą osoby, których stan fizyczny, psychiczny i umysłowy powoduje trwale lub okresowe utrudnienia w życiu społecznym.

2. Społeczne skutki niepełnosprawności.

Choroba i niepełnosprawność to czynniki, które prowadzą do pogorszenia sytuacji materialnej każdej rodziny bez względu na miejsce zamieszkania i przynależność społeczno-zawodową. Spowodowane to z jednej strony jest wydatkami na leki, leczenie, rehabilitację, z drugiej zaś jest ograniczenie dochodów – utrata pracy, niska renta inwalidzka, ograniczenie możliwości zarobkowania innych członków rodziny zobowiązanych do świadczenia opieki. Na te uwarunkowania mogą nałożyć się jeszcze dodatkowe takie jak:

- wcześniejsza trudna sytuacja bytowa (np. brak urządzeń sanitarnych), braki w wyposażeniu gospodarstwa domowego (brak podstawowych mebli, lodówki, pralki, itp.),
- niezaradność życiowa członków rodziny,
- wysoki poziom wydatków, gdy więcej niż jedna osoba choruje bądź jest niepełnosprawna.

1.1.1.1.1.1.1.1.1.

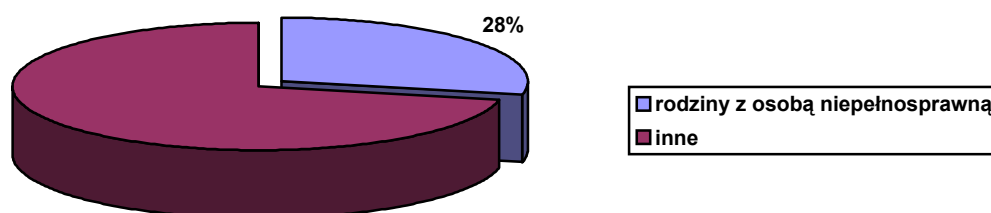
² A. Juros, W. Otrębski „Integracja osób z niepełnosprawnością w społeczności lokalnej”, FŚCEDs Lublin 1997, s. 17.

Sytuacja niepełnosprawności wymaga stworzenia systemowego wsparcia zarówno osoby niepełnosprawnej jak i rodziny. Rodzina wymaga przede wszystkim zindywidualizowanych form pomocy nieinstytucjonalnej tj. samego wzmocnienia jej funkcjonowania, gdyż to ona z natury broni godności oraz podmiotowości prawnej swoich członków.

W zetknięciu się z niepełnosprawnością jednego ze swoich członków, w rodzinie musi dokonać się ogromny proces, którego zasadniczymi elementami są osobista przemiana oraz właściwa reakcja grupy podstawowej.

Osobista przemiana stanowi warunek pełnej integracji osób z niepełnosprawnością i ich rodzin w społeczności lokalnej, dlatego też w funkcjonowaniu społecznym musi pojawić się próba samodzielnego poprawienia własnego działania także w oparciu o książki i poradniki samopomocy.

Wśród wszystkich rodzin objętych pomocą społeczną w 2004 roku 28% stanowiły rodziny z osobą niepełnosprawną.

Rys. 5. Struktura osób korzystających z pomocy finansowej z powodu niepełnosprawności na tle wszystkich klientów GOPS

3. Sytuacja osób niepełnosprawnych na terenie gminy Dywity.

Analiza sytuacji osób niepełnosprawnych na terenie gminy uwidoczniła problematykę tych osób, ich możliwości, oczekiwania i potrzeby. Problemy części niepełnosprawnych wiążą się głównie z ograniczonymi możliwościami dostępu instytucji administracji publicznej, szkół, przedszkoli, z uwagi na bariery architektoniczne. Zakupem sprzętu ułatwiającego komunikowanie się i samoobsługę, kosztowną i trudno dostępną rehabilitację. Nie bez znaczenia jest również problematyka edukacji osób niepełnosprawnych od chwili urodzenia do ukończenia nauki w ramach posiadanych predyspozycji i możliwości.

Niepełnosprawni spotykają się również z problemami psychologicznymi i społecznymi, które wiążą się z trudnościami akceptacji samego siebie i swoich schorzeń oraz brakiem zrozumienia ze strony ludzi zdrowych.

Zadania stawiane przed pomocą społeczną wymagają profesjonalnego i systemowego diagnozowania środowisk osób niepełnosprawnych. Temu celowi ma służyć baza danych o osobach niepełnosprawnych, której utworzeniem zajmie się GOPS. Zebranie danych i utworzenie bazy pozwoli usystematyzować potrzeby osób niepełnosprawnych i ich rodzin, ukazać też skalę problemu.

Zadania dotyczące niepełnosprawnych realizowane są przez różne resorty tj. zdrowia, edukacji, pracy i polityki socjalnej dlatego też zachodzi potrzeba koordynowania działań pomiędzy placówkami służby zdrowia, oświaty i Ośrodka Pomocy.

5. Strategia pomocy.

4.1. Cel strategiczny.

- działania w celu diagnozowania środowiska osób niepełnosprawnych,
- wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych,
- doskonalenie systemu pomocy osobom niepełnosprawnym,
- wykorzystanie lokalnego potencjału w procesie integracji osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem.

4.2. Kierunki pomocy:

Działania z zakresu pracy socjalnej:

1) Szkolenie pracowników socjalnych, które przybliżyłyby problematykę niepełnosprawności w różnych kategoriach (fizycznej, psychicznej, intelektualnej) – **praca ciągła w horyzoncie czasowym strategii**

2) Inicjowanie i wspieranie form pomocy wolontariatu – praca ciągła w horyzoncie czasowym strategii.

Zorganizowanie grupy wolontariuszy, która będzie wspomagać rodziny wychowujące niepełnosprawne dziecko. Pomoc ta ma polegać na opiece nad dzieckiem, wspólnym spędzaniu czasu, odrabianiu lekcji.

3) Pomoc usługowa w formie – praca ciągła w horyzoncie czasowym strategii:

- usług opiekuńczych domowych i pielęgnacyjnych w miejscu zamieszkania,
- specjalistycznych usług opiekuńczych domowych i pielęgnacyjnych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- umieszczania w całodobowych domach pomocy społecznej.

4) Likwidacja barier architektonicznych w siedzibie GOPS.

Ośrodek Pomocy Społecznej świadczy pomoc różnym świadczeniobiorcom, w tym osobom niepełnosprawnym z różnymi dysfunkcjami. Chcąc ułatwić im kontakt należałoby zlikwidować bariery architektoniczne (schody, brak poręczy). Wskazane również byłoby

utworzenie na terenie gminy świetlicy, gdzie osoby starsze i niepełnosprawne mogłyby realizować potrzebę kontaktu z innymi. Organizowanie imprez kulturalno-rozrywkowych dla osób starszych i ich rodzin.

6. Podmioty realizacji:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Samorząd gminy,
- organizacja pozarządowe,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej,
- PEFRON
- Klub Wolontariatu przy SP we Frączkach „Dobry Duszek”
- Gminny Ośrodek Kultury.

7. Mierniki i źródło mierników działania.

Mierniki

- liczba oraz rodzaj świadczonych usług,
- liczba beneficjentów,
- liczba udzielonych porad,
- liczba zorganizowanych imprez kulturalno-oświatowych.

Źródło mierników

- Gminny Ośrodek Kultury
- GOPS
- służba zdrowia,

Rozdział VII. Monitoring strategii

Monitoring strategii jest obserwacją realizacji celów strategicznych i realizacji programów operacyjnych wynikających z następnych faz programowania rozwoju. Monitoring realizacji strategii umożliwia: obserwację stanu zaawansowania projektów rozwojowych, umożliwiających aktualną identyfikację problemów w ich realizacji, ocenę zaangażowania jednostek odpowiedzialnych za ich realizację, weryfikację zgodności założonych celów i efektywności wykorzystania przeznaczonych na ich realizację środków, kontrolę postępu prac związanych z realizacją działań.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem określającym cele i działania do roku 2015 w zakresie problematyki społecznej, wymagającym okresowej aktualizacji do zmian zachodzących w otoczeniu, jak i samym społeczeństwie. Przygotowanie projektu dokumentu i jego przyjęcie przez Radę Gminy kończy pierwszy etap planowania. Długookresowy charakter planowania strategicznego w zakresie problematyki społecznej

wymaga stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych, społecznych i ich uwzględniania w strategii.

Podstawą skutecznego wdrażania strategii jest system informacji o zjawiskach i procesach społeczno gospodarczych zachodzących na terenie gminy. Inicjując działania mające na celu osiągnięcie wytyczonych w strategii celów, należy systematycznie gromadzić informacje o efektach ich realizacji i skuteczności zastosowania instrumentów. Głównymi obszarami monitorowania i ewaluacji strategii są wyznaczone działania.

Rozdział VIII Źródła finansowania

Zidentyfikowane cele działania w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w gminie wymagają odpowiednich źródeł finansowania. Źródła te można podzielić na grupy:

1. Pierwszą grupę stanowią środki finansowe pochodzące z budżetu gminy.
2. Środki pochodzące z budżetu państwa na zadania zlecone gminie przez administrację rządową.
3. Środki finansowe pochodzące ze źródeł organizacji pozarządowych.
4. Europejski Fundusz Społeczny (EFS) poprzez działania zapisane w Sektorowym Programie Operacyjnym Rozwoju Zasobów Ludzkich oraz Zintegrowanym Programie Operacyjnym Rozwoju Regionalnego na lata 2007 - 2013.
5. Środki finansowe z PEFRON.

Przedstawiona gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych, obejmuje teren gminy Dywity, w której uczestniczyć będą jej mieszkańcy, instytucje i organizacje. Cele i zadania realizowane będą przy współpracy społeczności lokalnej oraz innych organizacji takich jak:

- PCPR w Olsztynie
- Urząd Pracy Powiatu Olsztyńskiego
- Warmińsko-Mazurski Urząd Marszałkowski w Olsztynie,
- Starostwo Powiatu Olsztyńskiego,
- Komisariat Policji w Dobrym Mieście – Posterunek Policji w Dywitach;
- Gminny Ośrodek Kultury w Dywitach,
- Gminne Centrum Informacji,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej,
- PEFRON
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dywitach;
- Kluby sportowe,
- świetlice wiejskie,
- Klub Wolontariatu przy SP we Frączkach „Dobry Duszek”,
- inne instytucje i organizacje działające w obszarze pomocy społecznej.

Realizacja zadań odbywać będzie się w ciągu najbliższych 9 lat, a ich powodzenie zależy od ścisłej współpracy podmiotów, sytuacji w gminie oraz środków finansowych, które zostaną przeznaczone na ich urzeczywistnienie. Ośrodek Pomocy przeznaczy na realizację działań środki własne, a ponadto ubiegać się będzie o dofinansowanie z innych źródeł. Skuteczność realizacji zadań gwarantują określone warunki, a mianowicie:

- konsekwentne wdrażanie w życie zaplanowanych działań;
- działania na rzecz pozyskania dodatkowych środków z innych źródeł niż budżet samorządów;
- uświadomienie społeczności lokalnej znaczenia realizacji zaplanowanych przedsięwzięć.

Przewidywane efekty:

- Zwiększenie aktywności własnej rodziny oraz osób korzystających z pomocy.
- Umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych.
- Uzyskanie środków finansowych na zaspokojenie niezbędnej infrastruktury pomocowej.
- Uświadomienie konieczności organizowania alternatywnych form pomocy w stosunku do materialnej i rzeczowej – pomoc sąsiedzka, wolontariat.
- Ograniczenie liczby osób korzystających z pomocy materialnej.

Spis tabel

1.	Rozwój ludności Gminy w latach 2001-2005	str. 8
2.	Ludność gminy Dywity z uwagi na wiek i płeć	str. 8
3.	Struktura ludności gminy Dywity w roku 2006	str. 8
4.	Podmioty gospodarki narodowej prowadzące działalność (dane za 2005r.)	str. 9
5.	Wykaz szkół z terenu gminy Dywity	str. 11
6.	Szkoły i gimnazja oraz uczniowie	str. 11

Spis rycin

1.	Liczba rodzin objętych pomocą w latach 2002 – 2005	str. 15
2.	Struktura osób korzystających z pomocy finansowej z powodu bezrobocia	str. 17
3.	Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu bezrobocia	str. 18
4.	Struktura osób korzystających z pomocy finansowej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na tle wszystkich świadczeniobiorców	str. 25
5.	Osoby starsze na tle populacji	str. 33
6.	Struktura osób korzystających z pomocy finansowej z powodu niepełnosprawności na tle wszystkich klientów GOPS	str. 36

Skład Zespołu Opiniującego Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dywity na lata 2007 - 2015

Jacek Szydło	Wójt Gminy Dywity
Teresa Cejmer	Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dywitach
Anna Kuźmińska	pracownik socjalny
Irena Cabel	pracownik socjalny
Dorota Pszczoła	Radna Gminy Dywity – Przewodnicząca Komisji Edukacji
Alicja Wąsik	Kierownik Gminnego Centrum Informacji
Aneta Fabisiak-Hill	Kierownik Gminnego Ośrodka Kultury
Bożena Wojarska	Dyrektor Szkoły Podstawowej w Dywitach Radna Rady Powiatu Olsztyńskiego
Teresa Kozicka	Pełnomocnik Wójta Gminy ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
Ewa Hasiak	Pielęgniarka samodzielnego zespołu Opieki Zdrowotnej w Dywitach
Bogdan Tomasik	Dzielnicowy Komisariatu Policji w Dywitach społeczny kurator dla nieletnich
Elżbieta Robaszekwicz	Pedagog Gimnazjum w Dywitach
Krystyna Winiecka- Maćkowiak	Przewodnicząca Gminnej Rady Organizacji Pozarządowych